

занаятчий, куражъ нѣмаше въ сърдцата имъ. Изпокриха се всички. Иззадъ спустнатитѣ пердета, презъ разтрозитѣ на порти и плетища тѣ гледаха наедно съ женитѣ зеленото знаме, опънато върху тъмнитѣ облаци, и чакаха да видятъ какво ще стане. Предъ конака нѣмаше никой. Нито субаша Али, нито заптиетата.

Мигъ-два селото остана мъртво, като че треснато отъ гръмъ. Но ето ечна пѣсенъ. Пѣятъ нѣкои, извиватъ изъ сокацитѣ, но не се виждатъ. Ето ги. Петъ-шестъ души съ пушки. Единъ високъ върви напредъ — Милушъ, дѣдо Русювиятъ синъ. Съ хайдушки дрехи, навжсенъ, съ бухнали червени коси. Ония, които вървятъ следъ него, крачатъ по войнишки и, съ пламнали очи, вдъхновени и съсрѣдоточени, пѣятъ. А Милушъ, стройниятъ, напетиятъ Милушъ часъ по часъ вдига пушката си и вика: „На оржие!“

Скрититѣ изъ кжшитѣ мжже навеждатъ очи. Женитѣ плачатъ. И гледатъ ги какъ вървятъ изъ селото сами, какъ се изкачватъ къмъ Хармана и спиратъ подъ зеленото знаме. Тамъ сега чернитѣ фигури сж събрани въ плътни и стройни редове. Гологлави сж. Въ мрачината на облацитѣ свѣти златото отъ епатрихила на попъ Руска и, когато вѣтърътъ позатихне, чуе се проточениятъ напѣвъ на молитва.

Редовно, отъ кжща въ кжща, презъ комшулуци, презъ дувари, новинитѣ се предаваха като по жица. Единъ турчинъ герловець, дошълъ да продава брашно билъ убитъ. Всички турски цигани били затворени и щѣли да ги колятъ. Но ето че дойде най-лошиятъ слухъ: хайдутитѣ ходѣли отъ кжща въ кжща и изкарвали насила мжжетѣ. Изплашени терзии и сарачи потърсиха по-сигурни скривалища. Но любопитнитѣ очи на женитѣ не се магнаха отъ разтрозитѣ на портитѣ.

Тогава видѣха дѣда Руся. Високъ, снаженъ, съ бѣла коса. Трѣбва да е бързалъ, защото не бѣше сварилъ да опаше червения си поясъ, а бѣше излѣзълъ по вракузунъ. Но бѣше веселъ, засмѣнъ, удряше се съ ржце по мишницитѣ — това му бѣше обичай — и си тѣнаникаше: „Цъмъ-цъмъ-цъмънъмъ! Цъмъ-цъмъ-цъмънъмъ!“

Нѣкои жени се престашиха и излѣзоха на портитѣ.

„Христосъ възкресе, хора! викаше имъ дѣдо Руси; — за много години, честито ви царство!“

И, като се обръщаше и посочваше къмъ Хармана, казваше: „Виждате ли ги? Нашъ аскеръ е! Цъмъ-цъмъ-цъмънъмъ! Цъмъ-цъмъ-цъмънъмъ!“

Изведнажъ той сбрѣква вежди, лицето му потъмнява, размахва ржка и вика: „На оружие! На оружие!“